

דף י"ב

משנגנו הארון נגנו שמן המשחה
הגמרא הביאה, שמשחו את המלך יהואחז בשמן המשחה.
שואלת הגמרא, האם היה אז שמן המשחה, הרי שנינו

בברייתא שמשנגנו הארון נגנו שמן המשחה, וצנצנת המן, ומקלו של אהרן, וארגז ששלחו פלשתים דורון לישראל. ומי גנזו יאשיהו מלך יהודה גנזו שראה שכתוב בתורה "וְיָלַךְ ה' אֶתְךָ וכו'" אֶל גִּי' אֲשֶׁר לֹא יִדְעָתָּ צוּה וגנוזם. שנאמר "וַיֹּאמֶר לְלִוִּים וכו'" תָּנוּ אֶת אֲרוֹן הַקֹּדֶשׁ בְּבֵית וכו' אֵין לָכֶם מִשָּׂא בְּפִתָּךְ"¹³⁹. ואמר רבי אלעזר שהדבר נלמד מהכתוב "שם" "שם" "משמרת" "משמרת" "דורות" "דורות"? אמר רב פפא שאת יהואחז משחו ב'אפרסמא דכיא', בשמן אפרסמון ולא בשמן המשחה.

מושחים מלכים כנזר וכהנים
תנו רבנן, כיצד מושחים את המלכים? כמין
נזר, מושח את השמן על ראשו סביב כמו כתר.

ואת הכהנים, כמין כי. ואמר רב מנשיא בר גדא, שכמין כי הוא כמו כף יוני. מתחיל למשוח באצבעו בין ריסי עיניו, ומושך אצבעו על הראש, והולך עד שמגיע לעורף, ככף יוני¹⁴⁰. בברייתא אחת שנינו, שבתחלה יוצקים שמן על ראשו, ואחר כך שמים לו שמן בין ריסי עיניו, ושם מושחים כמין כף יוני. ובברייתא אחרת שנינו, שבתחלה שמים לו שמן בין ריסי עיניו, ואחר כך יוצקים לו שמן על ראשו? עונה הגמרא, שיש מחלוקת תנאים אם המשיחה עדיפה, או שהיציקה עדיפה. מי שאומר שהיציקה עדיפה, לומד זאת מהכתוב שהקדים "וַיִּצֶק" ל"וַיִּמָּשַׁח". ומי שאומר שהמשיחה עדיפה, שהרי בכלי שרת יש משיחה ולא יציקה. וכוונת הכתוב, מהו הטעם של "וַיִּצֶק" משום שהיה מקודם "וַיִּמָּשַׁח".

כשמן הטוב על הראש
תנו רבנן, כמין שני טפי מרגליות היו תלויות
לאהרן בזקנו, שנאמר: "כִּשְׁמֵן הַטּוֹב עַל
הָרֹאשׁ יִרְדּוּ עַל הַזָּקֵן וְעַל הָאָהֳרָן וכו'". ואמר רב פפא, ששנינו, שכשהוא

139 וא' במס' שקלים שאמר להם, אם גולה עמכם שוב אינכם מחזירים אותו בכתפכם וא' לגנוזו. רש"י.

140 רש"י כתב שמושך והולך עד העורף כמו ח. ובמסורת הש"ס כתב שהוא משובש והצורה הכונה היא כמו שכ' ברמב"ם וצורתו היא כמו X. מסורת הש"ס.

מספר¹⁴¹ היו עולות ויושבות לו בעיקר זקנו, כדי שלא יפלו. ועל דבר זה היה משה דואג, אמר שמא חס ושלום מעלתי בשמן המשחה כשהלבישו. יצתה בת קול ואמרה "כְּשֶׁמֶן הַטּוֹב" "כְּטַל חֶרְמוֹן", שמן המשחה אין בו מעילה כמו טל חרמון שאין בו מעילה. ועדיין היה אהרן דואג, שמא משה לא מעל אבל הוא מעל. יצתה בת קול ואמרה לו "הִנֵּה מֶה טוֹב וּמֶה נָעִים שָׁבֶת אֲחִים גַּם יָחַד" מה משה לא מעל אף אתה לא מעלת.

אין מושחים מלכים אלא על מעיין לסימן טוב תנו רבנן, אין מושחים את המלכים אלא על המעיין, כדי שתמשך מלכותם. שנאמר:

"וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לָהֶם קָחוּ עִמָּכֶם אֶת עֲבָדֵי אֲדֹנֵיכֶם" "וְהוֹרְדָתֶם אֹתוֹ אֶל גָּחוֹן". רבי אמי אמר, שמי שרוצה לדעת אם יסיים שנתו, יתלה נר בעשרה הימים שבין ראש השנה ליום הכפורים, בבית שהרוח אינה נושבת בו. אם אורו נמשך יידע שיסיים שנתו. ומי שרוצה לעשות עיסקה ורוצה לדעת אם יצליח, יגדל תרנגולת, אם תשמין ותשביח הוא סימן שהעסק יצליח. ומי שרוצה לצאת לדרך ורוצה לדעת אם הוא יחזור לביתו, יעמוד בבית חברו חשוך, ואם יראה בבואה דבבואה, יידע שיחזור ויבוא לביתו. ואומרת הגמרא שאינו כן, ולפעמים הוא יחזור לביתו אפילו שלא ראה בבואה דבבואה. אבל אין לעשות כן, שמא לא יראה ותחלש דעתו ומזלו יורע. ואמר אב"י שעכשיו שאומרים 'סימנא מילתא היא', אדם יהיה רגיל לאכול בראש השנה 'קרא' דלעת, 'רוביא' תלתן, 'כרתי', 'סילקא', ותמרים¹⁴². רב משרשיא אמר לבנו, כשאתם באים ללמוד לפני רבכם, שנו את הברייתות לפני כן, כדי שתהיינה שגורות בפיכם ותדעו מה לשאול. וכשתשבו לפניו, תביטו בפניו כמו שכתוב "וְהָיוּ עֵינֶיךָ רְאוּת אֶת מוֹרֵיךְ". וכאשר אתם משננים עשו זאת על הנהר, לסימן שכמו שמימיו נמשכים כך שמועתכם לא תפסק מפיכם. והעדיפו לשבת ב'מתא מחסיא' ואפילו באשפה שלה, שאנשיה תלמידי חכמים ראויים להוראה¹⁴³ ומתנהגים בדרך ארץ. ואל תשבו על ארמונות 'פומבדיתא'¹⁴⁴. מוטב לאכול דג קטן מוסרח [דמתא מחסיא],

141 מדבר עם אחרים וי"א כשהיה מספר את שעריו.

142 שגדלים מהר יותר משאר מינים. רש"י.

143 והם בני תרבות טובה. רש"י.

144 אבל בפומבדיתא אין תרבות טובה כל כך. ואמר לו שמוטב לו לדור באשפה במתא מחסיא מלדור בארמון

מאשר לאכול כותח בבתי עשירים אפילו שהוא משובח וחזק¹⁴⁵. הגמרא מביאה שדורשים על הכתוב בתפילת חנה: "רָמָה קָרְנֵי בְּאֶלְקִי", רמה קרני ולא רמה פכי. דוד ושלמה שנמשחו בקרן מלכותם נמשכה, שאול ויהוא שנמשחו בפך מלכותם לא נמשכה.

למדנו במשנה, שהמשוח בשמן המשחה מביא פר כהן משיח. תנו רבנן, נאמר: "אִם הִכֹּהֶן הַמְּשִׁיחַ יִחָטָא וכו'". מכאן שרק כהן גדול שנמשח מביא פר. יכול מלך משוח יביא פר? תלמוד לומר "הִכֹּהֶן". יכול כהן מרובה בגדים? תלמוד לומר "מְשִׁיחַ". אם משיח, יכול משוח מלחמה? תלמוד לומר "וְהִכֹּהֶן הַמְּשִׁיחַ" שאין אחר שחשוב ממנו. ומשמע שהוא כהן גדול שאין על גביו כהן משיח, כמו שרבא אמר שלומדים מהכתוב באיסור גיד הנשה "הִיָּרֵךְ" היא המיומנת שבירך. וגם כאן "הַמְּשִׁיחַ" הוא המיומן שבמשוחים, כהן גדול ולא כהן משוח מלחמה.

הגמרא שואלת על מה ששנינו בברייתא שהיינו אומרים שהכתוב משיח מדבר על מלך. האם מלך מביא פר הרי המלך מביא שעיר? עונה הגמרא, שאם לא היה כתוב "הִכֹּהֶן" היינו אומרים שהמלך יביא שעיר על שגגת מעשה, ויביא פר על העלם דבר.

למדנו במשנה, שההבדל בין כהן גדול שנמשח רמ"א שמרובה בגדים מביא פר על כל המצוות לזה שנתחנך בריבוי בגדים, שהנמשח חייב בפר. הגמרא אומרת שהמשנה אינה כרבי מאיר, שאומר בברייתא שמרובה בגדים מביא פר הבא על כל המצוות, ולא הודו לו חכמים. וטעמו הוא כמו ששנינו בברייתא, אין לי אלא משוח בשמן המשחה, מרובה בגדים מניין? תלמוד לומר "הִכֹּהֶן הַמְּשִׁיחַ".

שואלת הגמרא, כיצד העמדנו את המשנה ראשון חוזר לעבודתו שני כל מצוות כהונה עליו דר"מ כחכמים, הרי קשה מהסיפא, אין בין כהן משמש לכהן שעבר, אלא פר יום הכפורים ועשירית האיפה. אבל לכל

בפומבדיתא. רש"י

145 דרמי כיפי אפ' שהוא חזק שמשבר את האבן כששופכים ממנו כמה שא' בפרק ואלו עוברין שלשה דברים נאמרו בכותח: מטמטם את הלב וכו'. "סלע מתרגמים כיפא. ויש מפרשים מוטב שתאכל גילדנא סריא שאין דמיהם יקרים, מכותח שאוכלים אותו עשירים ושרים הגרים במגדלים וחומות גדולות, שדמיהם יקרים. רש"י.

שאר דבריהם שניהם שוים, וגם השני כל מצות כהונה גדולה עליו כרבי מאיר ולא כחכמים. ששנינו בברייתא, רבי מאיר אומר, כהן גדול שנפסל ועבר ומינו כהן אחר תחתיו, הראשון חוזר לעבודתו והשני כל מצות כהונה עליו. רבי יוסי אומר הראשון חוזר לעבודתו, והשני אינו ראוי לא לכהן גדול ולא לכהן הדיוט. ומעשה ביוסף בן אילים מצפורי, שאירע בו פסול בכהן גדול ועבר, ומינו אחר תחתיו, ולא הניחוהו אחיו הכהנים להיות לא כהן גדול ולא כהן הדיוט. ובא מעשה לפני חכמים ואמרו ראשון חוזר לעבודתו, שני אינו ראוי לא לכהן גדול ולא לכהן הדיוט. אינו ראוי לשמש ככהן גדול משום איבה, ולא לשמש ככהן הדיוט משום 'מועלין בקדש ואין מורידין'?

אמר רב חסדא, הרישא היא כחכמים והסיפא כרבי מאיר. רב יוסף אומר, המשנה היא דברי רבי ששנה ברישא את דברי חכמים, ובסיפא את דברי רבי מאיר. רבא אמר, המשנה היא דברי רבי שמעון שסובר כרבי מאיר בדבר אחד, שבכהן שעבר השני כל מצות כהונה עליו חוץ מפר יום הכפורים ועשירית האיפה. וחולק עליו בדבר אחד, שמרובה בגדים אינו מביא פר הבא על כל המצות.

דברים שבין כ"ג להדיוט וכו' ופטור על טו' מק' כמו ששנינו בברייתא, אלו הם דברים שבין כהן גדול לכהן הדיוט: פר הבא על כל המצות, ופר יום הכפורים, ועשירית האיפה. ולא פורע ולא פורם, אבל הוא פורם מלמטה וההדיוט מלמעלה. ואין מטמא לקרובים, ומוזהר על הבתולה, ואסור באלמנה, ומחזיר את הרוצח, ומקריב אונן, ואינו אוכל ואינו חולק. מקריב חלק בראש, ונוטל חלק בראש¹⁴⁶. ומשמש בשמונה כלים, וכל עבודת יום הכפורים אינה כשרה אלא בו. ופטור על טומאת מקדש וקדשיו. וכולם נוהגים במרובה בגדים, חוץ מפר הבא על כל המצות. וכולן נוהגין במשיח שעבר, חוץ מפר יום הכפורים, ועשירית האיפה¹⁴⁷. וכולן אין נוהגין במשוח מלחמה, חוץ מחמשה דברים האמורים בפרשה, לא פורע ולא פורם, ואין מטמא לקרובים, ומוזהר על הבתולה, ואסור

146 אף על פי שאינו מקריב. רש"י.

147 שאין בין כהן המשמש לכהן שעבר אלא פר יום הכפורים ועשירית האיפה. רש"י.

באלמנה. ומחזיר את הרוצח, דברי רבי יהודה. וחכמים אומרים אינו מחזיר. ואמר רב פפא, הברייתא היא דברי רבי שמעון הסובר שכהן גדול פטור על טומאת מקדש וקדשיו.

כולם לא נוהגים במשוח מלחמה חוץ מה' דברים
ומבררת הגמרא, מנין שכל דיני כהן גדול אינם נוהגים במשוח מלחמה חוץ מחמשה דברים

האמורים בפרשה? שנינו בברייתא על הכתוב "וְהַכֹּהֵן הַגָּדוֹל מֵאַחֲיוֹ" כהן גדול, "אֲשֶׁר יוֹצֵק עַל רֹאשׁוֹ שֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה" משוח מלחמה, "וּמֵלֵא אֶת יָדוֹ לִלְבַּשׁ אֶת הַבְּגָדִים" מרובה בגדים. על כולם נאמר "אֶת רֹאשׁוֹ לֹא יִפְרָע וּבְגָדָיו לֹא יִפְרֹם" "וְעַל כָּל נִפְשׁוֹת מֵת לֹא יָבֵא". יכול כולן יהיו מקריבין אוננים?, תלמוד לומר "כִּי נִזְר שֶׁמֶן מִשְׁחַת אֱלֹקִיו עָלָיו" ולא על חבירו, למעט משוח מלחמה¹⁴⁸. ואחר שחלקו הכתוב¹⁴⁹, יכול לא יהא מצווה על הבתולה? תלמוד לומר "וְהוּא אִשָּׁה בְּבִתּוּלָיָה יִקַּח".

רע"א "והוא" לרבות כ"ג שעבר מח' מומים
ונחלקו תנאים, רבי ישמעאל אומר שאחר שחלק הכתוב שמשוח מלחמה אינו מקריב אונן

ככהן גדול, יכול לא יהא מצווה על הבתולה? בא הכתוב "וְהוּא אִשָּׁה בְּבִתּוּלָיָה יִקַּח" וריבה אותו. ורבי עקיבא אומר אין לי אלא בכהן גדול שעבר מחמת קריו, מנין שכהן גדול שעבר מחמת מומים, שאינו חוזר לעבודתו, מצווה על הבתולה? תלמוד לומר "וְהוּא".

כ"ג שנצטרע אסור באלמנה שאל רבא את רב נחמן, כהן משיח שנצטרע
האם אסור באלמנה? האם הכהונה הגדולה

דוחה אותו מאלמנה. או שהכהונה גדולה פוטרת אותו מאלמנה, וכאשר הוא נצטרע ואין בו כהונה גדולה הוא מותר באלמנה? ולא היתה בידי תשובה על השאלה. ופעם אחת ישב רב פפא והסתפק בדבר, והונא בנו של רב נחמן אמר לו ששנינו בברייתא, אין לי אלא שעבר מחמת קריו, עבר מחמת מומין מנין? תלמוד לומר "וְהוּא". וכשנצטרע אין לך מום גדול מזה, ומכאן כהן גדול שנצטרע אסור באלמנה. ורב פפא קם ונשקו

148 שלא מקריב אונן. אבל כהן גדול מקריב אונן, בין מרובה בגדים ובין ראשון שחוזר לעבודה, ואפילו שני מפני שהם בכלל כהונה גדולה. למעט משוח מלחמה שאינו בכלל כהונה גדולה. רש"י.

149 את משוח מלחמה מכאן גדול.

בראשו ונתן לו את בתו לאשה.

משנה

כהן גדול פורם מלמטה, וההדיוט מלמעלה. כהן גדול מקריב אונן ולא אוכל, וההדיוט לא מקריב ולא אוכל.

גמרא

רב אמר למטה ממש שמואל אמר
למטה מקמי שפה
אמר רב, שהמשנה אומרת שכהן גדול פורם
למטה ממש, בשפת חלוקו. וכהן הדיוט פורם
למעלה ממש, בצואר בפתח חלוקו. ושמואל אמר, שכהן גדול פורם
למטה מפי השפה, למטה מבית הצואר. וכהן הדיוט פורם למעלה
מהשפה, קורע את בית הצואר ממש, וזה וזה בצואר. ומקשה הגמרא
על שמואל ממה ששנינו במועד קטן, על כל המתים כולן רצה מבדיל
לפני שפה שלו, רצה אינו מבדיל לפני שפה שלו. על אביו ועל אמו,
מבדיל. והרי כיון שבכל מת הוא קרע, ואם רצה אינו מבדיל אלא קורע
למטה מהשפה ויצא ידי קריעה, כיצד כהן גדול רשאי לקרוע למטה לפני
השפה, הרי הוא עובר על "ובגדיו לא יפרם"? עונה הגמרא, שמואל
סובר כרבי יהודה שאומר שכל קרע שאינו מבדיל שפה שלו אין בו ממש
אלא קרע של תפלות.

שמואל סובר כר"י בדבר אחד
וחולק עליו בד' אחד
ושואלת הגמרא, האם לרבי יהודה יש קריעה
בכהן גדול? הרי שנינו בברייתא, שרבי יהודה
אומר שלומדים ממה שכתוב "את ראשו לא יפרע ובגדיו לא יפרם"
ולא "ראש לא יפרע ובגד לא יפרם" שאינו בפריעה ופרימה כל
עיקר. ורבי ישמעאל אומר, שאינו פורם כדרך שבני אדם פורמים, אלא
הוא מלמטה וההדיוט מלמעלה? עונה הגמרא ששמואל סובר כרבי יהודה
בדבר אחד, שמי שאינו מבדיל מלפני השפה הוא קרע של תפלות. וחולק
עליו בדבר אחד, שרבי יהודה סובר שכהן גדול אינו בפריעה ופרימה
כלל, ושמואל סובר שכהן גדול פורם מלמטה למטה לפני השפה.

משנה

כל התדיר מחבירו, קודם את חבירו. וכל המקודש מחבירו, קודם את

חבירו. פר המשיח ופר העדה עומדים, פר המשיח קודם לפר העדה בכל מעשיו.

גמרא

כל התדיר קודם

אמר אביי, לומדים שכל התדיר מחבירו קודם לחבירו מהכתוב: "מִלְּבַד עֲלֵת הַבֶּקֶר אֲשֶׁר לְעֹלֹת הַתָּמִיד תַּעֲשׂוּ אֶת אֱלֹהֵי". כיון שכתוב "עֲלֵת הַבֶּקֶר" למה צריך לכתוב "אֲשֶׁר לְעֹלֹת הַתָּמִיד"? אלא לומר שבכל מקום התדיר קודם¹⁵⁰. ולומדים שכל המקודש מחבירו הוא קודם את חבירו, כמו שהתנא דבי רבי ישמעאל אומר שלומדים שצריכים להקדים את הכהן לכל דבר שבקדושה שנאמר בו "וְקִדְּשֵׁתוּ כִּי אֶת לֶחֶם אֱלֹהֶיךָ הוּא מִקְרִיב", לכל דבר שבקדושה, לפתוח ראשון, ולברך ראשון, וליטול מנה יפה ראשון.

150: שזה בנה אב שבכל מקום תדיר קודם, שמשמע אשר לעולת התמיד שהיתה כבר. רש"י.

